

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

ร่างระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(ครั้งที่ ๒)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ ๑ ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th) ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น จำนวน ๓๐ วัน แล้ว ในการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ ๒ เนื่องจากมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างระเบียบจากที่ได้มีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ ๑ โดยมีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบ คปก. ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยกำหนดข้อยกเว้นของข้อกำหนดหน้าที่ที่เกษตรกรจะต้องทำประโยชน์ด้วยตนเองเต็มความสามารถและไม่นำที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่น เพิ่มเติมข้อกำหนดหน้าที่ที่เกษตรกรจะต้องปฏิบัติโดยให้เกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และการพิจารณากรณีเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรยื่นคำขอนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณ การปรับปรุงแก้ไขผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งให้สันติจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย การปรับปรุงแก้ไขผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งให้สันติจาก คปก. เป็นคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ในการปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขการส่งคำอุทธรณ์คำสั่งให้สันติไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์และกระบวนการระหว่งการพิจารณาอุทธรณ์ และกระบวนการแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้มีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ให้สอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไขผู้มีอำนาจพิจารณาในแต่ละกรณี รวมถึงการกำหนดให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมีอำนาจในการกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในรายละเอียดเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ การเสนอปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ให้คณะกรรมการ คปก. แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินพิจารณา การกำหนดให้เกษตรกรผู้ได้รับโฉนดเพื่อเกษตรกรรมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินเป็นเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินตามระเบียบนี้ รวมถึงการกำหนดให้ดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการในวันก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น ทั้งนี้ ได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th) ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ตุลาคม - ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น จำนวน ๑๖ วัน และได้มีหนังสือถึงผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสำรวจความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด ประกอบด้วย ๑) หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน ๑๙ หน่วยงาน ๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

จำนวน ๗๒ จังหวัด ๓) ประธานกรรมการและกรรมการ ในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) จำนวน ๓๔ ท่าน และ ๔) ประธานอนุกรรมการและอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๑๐ ท่าน รวมทั้งได้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้เสีย บุคคลทั่วไป หรือผู้สนใจ ได้รับทราบร่างระเบียบผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ส.ป.ก. (www.alro.go.th) และตอบแบบสำรวจความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างระเบียบในระบบกลางทางกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและชัดเจน

ผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างระเบียบ ผ่านระบบกลางทางกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนดข้างต้น สรุปได้ว่าในดำเนินการมีผู้เข้าชมจำนวน ๑,๘๑๔ ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒๒๗ ราย โดยมีประเด็นการรับฟังความคิดเห็น ผลการรับฟังความคิดเห็น และคำชี้แจง ดังนี้

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๑. การเพิ่มเติมให้เกษตรกรผู้ได้รับโฉนดเพื่อเกษตรกรรมตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินให้ถือเป็นเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินตามระเบียบนี้	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐๗ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เกษตรกรผู้ได้รับโฉนดเพื่อเกษตรกรรมจะได้อยู่ในฐานะ “ผู้รับมอบที่ดิน” ซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อ ๗ ของร่างระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ด้วย สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๑๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗.๙๓ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่า ควรแยกเป็นระเบียบต่างหากเพื่อให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างสิทธิของหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก. ๔-๐๑) กับโฉนดเพื่อเกษตรกรรม อีกทั้งตามความนิยามของโฉนดเพื่อเกษตรกรรมยังขยายความครอบคลุมบุคคลภายนอกมากเกินไป ไม่ควรเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ทายาทโดยชอบธรรมตามกฎหมาย และยังมีปัญหาพิพาทระหว่างคนซื้อ-คนขาย ต้องตรวจสอบผู้ครอบครองจริงก่อนถึงจะออกเอกสารเป็นโฉนดเพื่อเกษตรกรรม อีกทั้งมีข้อสังเกตอีกว่า หากเป็นโฉนดเพื่อเกษตรกรรมแล้วสามารถเปลี่ยนมือได้ด้วยเจตนารมณ์ของการออกกฎหมาย ดังนั้น เมื่อสามารถเปลี่ยนมือได้แล้วไม่ควรมีการสั่งให้เกษตรกรสืบทอดสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน เว้นแต่กรณีมีการซ่อนเร้นโดยเจ้าของสิทธิไม่ใช่เจ้าของที่ดิน นอกจากนี้ยังมีความเห็นอีกว่า ไม่ควรมีโฉนดเพื่อการเกษตร เพราะหลักการไม่ต่างจากเดิมที่มีการดำเนินการ โดยแก้ไขเพียงข้อ ๗ ให้เปลี่ยนมือได้ก็ไม่ต่างกันแล้ว	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๑๖ ของร่างระเบียบ โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพิ่มกรอบการปฏิรูปที่ดินให้มีความหมายครอบคลุมเกษตรกรผู้ได้รับโฉนดเพื่อเกษตรกรรม เพื่อเชื่อมโยงอำนาจในการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. และหน้าที่ของเกษตรกรที่พึงปฏิบัติตามที่ระเบียบฯ กำหนด ผู้ได้รับโฉนดที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นเกษตรกรผู้รับการจัดที่ดิน ตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. จึงเป็นผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเช่นเดียวกัน

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๒. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๗ (๑) โดยกำหนดข้อยกเว้นหน้าที่ของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรเกี่ยวกับการทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถไม่นำที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนให้บุคคลอื่นไม่ว่าโดยการขายให้เช่า หรือเช่าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๙๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๕.๘๔ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่าข้อกำหนดเดิมไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงกับบริบทของการใช้ประโยชน์ที่ดิน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ควรมีมาตรการที่รัดกุมป้องกันการใช้ประโยชน์จากช่องว่างนี้ เนื่องจากในปัจจุบันมีการซื้อขายที่ดิน ส.ป.ก. และใช้ช่องว่างทางกฎหมายในการถ้อยโอนสิทธิ ก่อนการออกเอกสารจึงควรมีการตรวจสอบแปลงที่ดินที่มีการเปลี่ยนชื่อให้กับบุคคลที่ไม่ใช่เครือญาติ เพราะโดยปกติแล้วไม่มีใครยอมสละสิทธิเกี่ยวกับที่ดินไปโดยเปล่า สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๓๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑๖ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่า บางหลักการยังไม่มี ความชัดเจน ได้แก่ กรณีการขาย การไม่ทำประโยชน์ด้วยตนเอง การให้เช่า หรือพฤติกรรมใด ๆ สามารถทำได้หาก ส.ป.ก. ยินยอม ใช้หรือไม่ หรือกรณีการโอนตามระเบียบ คปก. ที่เกี่ยวกับการคัดเลือกฯ ที่ให้เกษตรกรอื่นหรือทายาท มีความแตกต่างกับการขายอย่างไร อะไรคือเส้นแบ่งระหว่างการโอนที่ให้ได้ แต่ขายทำไม่ได้ผิดระเบียบ ทั้งที่ปรากฏหลักฐานขายหรือไม่ก็ได้ หรือเป็นการส่งมอบที่ดินไปแล้วก็ตาม และหาก ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการตามข้อยกเว้นในข้อ ๗ (๑) เช่น ส.ป.ก. จังหวัด ให้ความยินยอมกรณีเกษตรกรขายที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ไปให้แก่บุคคลภายนอกนั้น การใช้อำนาจของ ส.ป.ก.จังหวัด ในลักษณะดังกล่าวจะขัดต่อมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ หรือไม่ กล่าวคือ การกำหนดข้อยกเว้นในข้อ ๗ (๑) อาจขัดต่ออำนาจตามกฎหมายแม่บท ซึ่งจะมีผลให้ระเบียบฉบับนี้ ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ อีกทั้ง เป็นการเปิดช่องให้เกษตรกรทำการซื้อขายที่ดินกัน ประกอบกับไม่มีบรรทัดฐาน	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๗ (๑) (ข้อ ๔ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้องเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินที่มีได้เป็นพื้นที่เหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรมหรือตามเหตุจำเป็นที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร เพื่อให้สามารถนำที่ดินมากระจายสิทธิการถือครองที่ดินให้แก่ผู้ประสงค์ประกอบเกษตรกรรมได้มากขึ้น เพื่อปฏิรูปที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวต่อไปได้

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	ในการใช้ดุลพินิจว่ากรณีใดบ้าง ที่ ส.ป.ก.จังหวัด ควรจะใช้ดุลพินิจว่าควรให้ความยินยอม นอกจากนี้ มีความเห็นอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า เกษตรกรที่มีคุณสมบัติ ควรซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้ เพราะการทำมาหากินย่อมเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเมื่อให้ออกาสให้มีการเปลี่ยนมือได้แล้วจะกำหนดหน้าที่เรื่องการทำประโยชน์ในลักษณะนี้เพื่ออะไร อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า หากจะดำเนินการแก้ไขระเบียบแล้ว ควรแก้ไข ข้อ ๗ (๔) ให้คำจำกัดความหรือขยายให้มากขึ้น ลักษณะการขุดบ่อ การคิดเนื้อที่ร้อยละห้าคิดอย่างไร ข้อ ๗ (๕) ในการห้ามปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างเกินสมควร อะไรคือสมควร ไม่สมควร จำกัดความมาให้ชัด เช่น เนื้อที่ จำนวนสิ่งก่อสร้าง ประเภท ข้อ ๗ (๖) การไม่ดูแลหลักหมุดไม่มีบหลงโทษ ก็ให้เก็บค่าใช้จ่ายหรือค่าธรรมเนียมได้ เพื่อให้เหมือนสำนักงานที่ดิน หากจะออกโฉนดเพื่อเกษตรกรรมแล้ว ก็ควรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการดำเนินการได้ รวมถึงกรณีที่กำหนดว่าในแปลงที่ดินจะต้องทำการเกษตรและจะต้องปลูกไม้ยืนต้นร้อยละเท่าไรของพื้นที่	
๓. การแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๗ (๘) โดยกำหนดหน้าที่ของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรเกี่ยวกับการทำประโยชน์ในที่ดินให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย ด้วย	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๑๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔.๑๗ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นว่า ส.ป.ก. มีหน้าที่และความรับผิดชอบภารกิจารดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การกำหนดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรเกี่ยวกับการทำประโยชน์ในที่ดินปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย จะเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งที่ถูกต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และมีความเห็นว่าควรเพิ่มเติมว่าเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการดำเนินการตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ควรมีการกำหนดความชัดเจน หากมติของคณะกรรมการ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๗ (๘) (ข้อ ๔ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจในการจัดที่ดินของ ส.ป.ก. ตามมาตรา ๘ มาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยการเพิ่มเติม

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	รวมทั้งคำสั่งของเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย มีข้อขัดแย้งกัน อาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติของเกษตรกรได้ สำหรับผู้แสดงความความคิดเห็นอีกจำนวน ๑๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕.๘๓ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่า เนื่องจากบริบทของสังคมเปลี่ยนไป เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพจนเกินจำเป็น และควรขึ้นอยู่กับเกษตรกรและความเหมาะสมในการสนับสนุนตามกฎหมายวิน	หน้าที่ของเกษตรกร ให้ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินของเลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย
๔. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๙ โดยกำหนดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน ซึ่งทำการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรม การปลูกสร้างโรงเรือน ที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง ขออนุญาตนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์	ผู้แสดงความความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๑๑ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่าในพื้นที่ของ ส.ป.ก. มีการขุดสระน้ำ แต่ไม่สามารถนำดินออกนอกพื้นที่ได้ แล้วเอาไปถมในพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้มีปัญหาทำการเกษตรไม่ได้ ควรที่จะให้ประชาชนมีสิทธิออกแบบในการจัดพื้นที่ปลูกสร้างได้ อีกทั้ง การขออนุญาตนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ วัตถุประสงค์คือ น้ำ ถ้าน้ำไม่พอก็ทำเกษตรกรรมไม่ได้ ทั้งนี้ มีความเห็นเพิ่มเติมว่า การนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ จะต้องได้รับอนุญาตก่อนดำเนินการ แต่ก็มีความเห็นอีกส่วนเห็นว่า การขุดบ่อหรือสระนั้น หากเกษตรกรมิได้ดำเนินการยื่นคำขอ แต่มีการนำดินออกจากพื้นที่ไปก่อนแล้ว ไม่ควรมีการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีกับเกษตรกร แต่ควรประชาสัมพันธ์หรือแจ้งให้มีการขออนุญาตใช้ดินให้ถูกต้องจากหน่วยงานที่ประกอบกิจการสาธารณะซึ่งนำดินไปใช้ อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนว่าทำได้แค่ไหนอย่างไร ลดการใช้ดุลยพินิจ ที่สำคัญควรให้ผู้ขออนุญาตจ่ายเป็นเงินแทนมูลค่าที่ดิน (นำดินออก) โดย ส.ป.ก. เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มเนื้อที่ในการขุดบ่อ	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๙ (ข้อ ๗ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เป็นการปรับปรุงอำนาจการอนุญาตให้สอดคล้องกับอำนาจในการจัดที่ดิน ตามมาตรา ๘ มาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน การใช้ประโยชน์ในที่ดิน มีความเหมาะสม ส่งผลต่อการพัฒนาพื้นที่และส่งเสริมต่อการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร เท่าที่จำเป็นต่อการประกอบเกษตรกรรม

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	เพื่อการเกษตรที่ระบุไว้ในข้อ ๗ (๔) ให้เพิ่มขนาดเนื้อที่เป็นไม่เกินร้อยละ ๓๐ ของพื้นที่ที่ได้รับมอบ ซึ่งจะเป็ผลดีกับเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ปฏิรูปที่ดินห่างไกลจากระบบชลประทาน และเป็นการลดงบประมาณรัฐในการจัดหาแหล่งน้ำ และมีการเสนอให้ปรับแก้ไขถ้อยคำในข้อ ๔ วรรคหนึ่ง ที่ระบุว่า "การเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินถ้ามีการนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตตามข้อ ๗ (๓) " ออกเนื่องจากอาจทำให้เข้าใจได้ว่าเกษตรกรสามารถกระทำการตามข้อ ๗ (๓) คือเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินจนเป็นเหตุให้ที่ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรมได้ หากต้องการระบุเกี่ยวกับเรื่องการนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาต ทั้งในกรณีที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินซึ่งไม่ขัดต่อข้อ ๗ (๓) หรือจากการขุดบ่อทั้งในกรณีที่เกินหรือไม่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดก็ตาม เห็นควรแก้ไขข้อ ๔ วรรคสาม เป็น “ถ้าเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรจำเป็นต้องนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินเพื่อให้ที่ดินสภาพเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรมหรือจากการขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมออกไปนอกบริเวณที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ไม่ว่าเพื่อการใด ๆ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรต้องจ่ายเงินเท่ากับมูลค่าของดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ดังกล่าวเป็นรายได้ของ ส.ป.ก. เพื่อนำเข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เว้นแต่เป็นการนำออกไปโดยได้รับอนุญาตจากเลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้ง เป็นผู้พิจารณาอนุญาต”	

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	สำหรับผู้แสดงความเห็นอีกจำนวน ๒๐ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๘๙ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็น คำว่า “ประโยชน์ของรัฐ” ขยายถึงแค่ไหน เพียงใด “ประโยชน์ของเกษตรกร” ขยายแค่ไหนเพียงใด รวมถึงกรณีการขออนุญาตนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์อาจเป็นช่องทางการแสวงหาประโยชน์จากมูลค่าของที่ดินที่ขุดอีกทั้ง ตามที่กำหนดในข้อ ๙ กำหนดให้เลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกร ผู้ได้รับที่ดินซึ่งทำการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรม การปลูกสร้างโรงเรือน ที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง นำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ และตามข้อ ๙ วรรคสาม กำหนดให้เกษตรกรต้องจ่ายเงินเท่ากับมูลค่าของดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ดังกล่าว เป็นรายได้ของ ส.ป.ก. เพื่อนำเข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยมีข้อยกเว้น กรณีที่ไม่ต้องจ่ายเงิน ถ้าหากการนำออกไปได้รับอนุญาตจากเลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้ง เมื่อพิจารณาและตีความตามหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นดังกล่าวแล้ว เห็นได้ว่าจะไม่มีกรณีที่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรที่นำดินหรือสิ่งของออกไปต้องจ่ายเงินเข้ากองทุน เพราะ ก่อนที่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรจะนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากที่ดินต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้ง อยู่แล้ว การกำหนดข้อยกเว้นดังกล่าว จึงไม่ทราบว่าหมายความว่าถึงกรณีใด นอกจากนี้ ยังมีความเห็นให้แก้ไขให้ขุดบ่อได้ไม่เกินร้อยละ ๓๐ ตามแนวทางพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ เนื่องจากร้อยละ ๕ ไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรกรรม	

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๕. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๙ โดยกำหนดให้เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือคณะทำงานที่เลขาธิการ ส.ป.ก. แต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรทำการเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน ขุด ป่อ เพื่อการเกษตรกรรม เกินจำนวนที่กำหนด และปลูกสร้างโรงเรือน ที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตร เกินสมควรที่กำหนดไว้ แทนผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตเดิม คือ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๙๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๕.๐๒ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า ตามข้อ ๙ ได้กำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจพิจารณาอนุญาตของเลขาธิการ ส.ป.ก. หรือคณะทำงานที่เลขาธิการ ส.ป.ก. แต่งตั้ง ว่าต้องคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐและเกษตรกรเป็นสำคัญ และข้อ ๙ วรรคสอง ด้วยว่า ในการอนุญาตนั้นเลขาธิการ ส.ป.ก. หรือคณะทำงานที่เลขาธิการ ส.ป.ก. แต่งตั้ง ต้องพิจารณาถึงผลดีผลเสียของที่ดินที่จะเสียหาย ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและแปลงที่ดินข้างเคียงและความเป็นไปได้ในการประกอบกิจการนั้นประกอบด้วย อีกทั้ง คล่องตัวต่อการทำงาน แต่ต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อรองรับการทำงานของเจ้าหน้าที่ควรมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบที่ดินก่อนและรับฟังชาวบ้านในพื้นที่ก่อน อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ควรร่างระเบียบให้ชัดเจนเพราะตามร่างระเบียบข้อ ๙ วรรคสาม เมื่ออ่านแล้วตีความได้ว่าเมื่อได้รับอนุญาตจากเลขาธิการหรือคณะทำงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้ง ไม่ต้องใช้เงินเช่ามูลค่าของดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ทุกกรณี นอกจากนี้ มีความเห็นเพิ่มเติมว่า คณะทำงานซึ่งเลขาธิการแต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาอนุญาตควรเทียบเคียงองค์ประกอบกับคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเพื่อให้มีความหลากหลายในระดับพื้นที่ในการพิจารณาและอีกความเห็นหนึ่งเห็นว่า คณะทำงานที่จะแต่งตั้ง ควรเป็นเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก.จังหวัด จากทุกกลุ่มงาน โดย ส.ป.ก. เป็นผู้กำหนดแบบคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน ทั้งนี้ มีความเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่า ไม่ควรมีคณะทำงานนี้ สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๓๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๘ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่าควรกำหนดให้ชัดเจนว่าทำได้มากน้อยเพียงใด อย่างไร มิใช่มาพิจารณาโดยไม่มีการรอบ อีกทั้งเป็นการทำให้ผู้มีอำนาจพิจารณาใช้ดุลพินิจกว้างเกินไป ไม่มีมาตรฐาน มีความแตกต่างกัน	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๙ (ข้อ ๗ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงอำนาจการอนุญาตการเปลี่ยนแปลงสภาพดินให้สอดคล้องกับอำนาจของ ส.ป.ก. ในการดำเนินการปฏิรูป ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่ดิน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และการปฏิบัติงานเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน จะจัดทำแนวทางปฏิบัติให้ ส.ป.ก. จังหวัดถือปฏิบัติ ภายหลังระเบียบใช้บังคับต่อไป

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	และอาจทำให้แปลงที่ดินเสื่อมสภาพรวมถึงอาจนำที่ดินไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางธุรกิจ ความเห็นอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า ควรกำหนดขนาดตามข้อ ๗ (๔) จากไม่เกินร้อยละ ๕ เป็นร้อยละ ๑๐ หรือร้อยละ ๒๐ ของพื้นที่ เนื่องจากเกษตรกรจะได้เข้าร่วมโครงการของรัฐหรือชุดบ่อในพื้นที่ได้ขนาดใหญ่มากขึ้นและไม่มีการพิจารณาอนุญาต และตามข้อ ๗ (๕) การปลูกสร้างสิ่งปลูกสร้างตามสมควรหรือเกินสมควร ไม่มีหลักเกณฑ์ในการให้ ส.ป.ก.จังหวัด พิจารณา จึงควรกำหนดขนาดพื้นที่หรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ในกรณีผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาต มีความเห็นว่า ควรเป็นเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นผู้อนุญาต และให้สามารถตั้งคณะทำงานในจังหวัด ประกอบด้วยหน่วยงานที่มีความรู้เพื่อตรวจสอบสภาพที่ดิน โดยกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบ เพื่อให้เป็นหลักเกณฑ์ วิธีการ การขออนุญาตและตรวจสอบให้ถูกต้อง ครบถ้วน รูปแบบคณะทำงานทำให้ล่าช้า ซึ่งคำขอในข้อนี้เป็นคำขอเชิงพื้นที่ ควรใช้อำนาจเลขาธิการในการแสวงหาข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา เพื่อความรวดเร็วในการให้บริการ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนประชาชน อีกความเห็นหนึ่งเห็นว่า ผู้มีอำนาจพิจารณาควรเป็นคณะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ แต่งตั้งใน ส.ป.ก.จังหวัดนั้น ๆ อีกความเห็นหนึ่งว่า ควรเป็นคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตเดิมเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ หากเปลี่ยนเป็นบุคคลส่วนกลาง อาจก่อให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณา สร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น และอีกความเห็นหนึ่งเห็นว่า กำหนดให้เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือคณะทำงานที่เลขาธิการ ส.ป.ก. แต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาอนุญาต เป็นการซ้ำซ้อน สร้างขั้นตอน และก่อให้เกิดความล่าช้า	

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๖. การแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๑/๑ โดยกำหนดให้เลขธิการหรือผู้ซึ่งเลขธิการมอบหมาย เป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์จากผู้ออกคำสั่งทางปกครองเดิม คือ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๙๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๘.๔๔ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า อำนาจการจัดที่ดินเป็นของ ส.ป.ก. ตามกฎหมาย เดิมคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้ออกคำสั่งทางปกครองให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ คำสั่งทางปกครองดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๘ เป็นคำสั่งทางปกครอง ที่ออกโดยคณะกรรมการ ซึ่งการพิจารณาต้องเสนอต่อศาลปกครองให้พิจารณาต่อไปเท่านั้น จะไม่ใช่ระบบการอุทธรณ์ ๒ ชั้น เหมือนกรณีเจ้าหน้าที่ปกครองเป็นผู้ทำคำสั่งทางปกครอง การกำหนดหลักเกณฑ์ข้างต้นไว้ในข้อ ๑๑/๑ จึงสอดคล้องเป็นไปตามกฎหมายแล้ว แต่มีข้อสังเกตว่า ควรต้องมีคณะทำงานกลั่นกรองก่อนนำเสนอเลขธิการหรือผู้ซึ่งเลขธิการมอบหมายพิจารณา สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๒๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๖ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่าเป็นการให้อำนาจมากเกินไป การสั่งสันสิทธิเป็นเรื่องใหญ่ ควรให้คณะกรรมการพิจารณารวมถึงควรมีหน่วยงานอื่นด้วย นอกจากนี้การสั่งให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ที่ดินควรต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการทุกภาคส่วนซึ่งจะให้เหตุผลในแง่มุมบางอย่างที่ปฏิรูปที่ดินจังหวัดไม่ทราบ อีกทั้งเป็นความปลอดภัยของปฏิรูปที่ดินจังหวัดด้วย และผู้มีอำนาจพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองเดิมเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ หากเปลี่ยนเป็นบุคคลส่วนกลาง อาจก่อให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณา และสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น ควรให้การออกคำสั่งให้สันสิทธิกรณีทำผิดระเบียบเป็นอำนาจของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๑๑/๑ (ข้อ ๑๐ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงอำนาจการอนุญาตเปลี่ยนแปลงสภาพดินให้สอดคล้องกับอำนาจของ ส.ป.ก. ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และระเบียบเกี่ยวกับการจัดที่ดิน อันเป็นมาตรการคุ้มครองพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม ให้สามารถนำพื้นที่กลับมาจัดให้กับเกษตรกรผู้ไร้ที่ดินทำกินได้ต่อไป

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๗. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ โดยกำหนดให้คณะกรรมการที่ คปก. แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์ แทนผู้พิจารณาอุทธรณ์เดิม คือ คปก.	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒.๘๖ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เห็นด้วยในหลักการ หากกฎหมายเฉพาะของ ส.ป.ก. กำหนดให้มอบอำนาจต่อไปได้ เพราะวาระคณะกรรมการที่ คปก. แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน เป็นกระบวนการพิจารณาคำสั่งทางปกครองที่เป็นไปตาม มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ อีกทั้งควรเป็นไปตามมาตรฐานที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน ขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการพิจารณาทางปกครอง ตามที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนด และทำให้ความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๑๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗.๑๔ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่าควรให้เป็นอำนาจของ คปก. ตามเดิม คณะกรรมการควรทำหน้าที่กลั่นกรอง อีกทั้ง คปก. มีองค์ประชุมที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมกว่า	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ (ข้อ ๑๒ และ ข้อ ๑๓ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่คณะกรรมการที่ คปก. แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน ให้ครอบคลุมการพิจารณาอุทธรณ์เกี่ยวกับสิทธิการทำประโยชน์ในที่ดิน
๘. การแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๕ โดยกำหนดให้เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย เป็นผู้ที่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในรายละเอียดได้	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๙.๓๘ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า รูปแบบคณะกรรมการเกิดความล่าช้า ไม่คล่องตัว การกำหนดให้เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย เป็นผู้ที่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแทนคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด สอดคล้องมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติราชการที่รองรับชีวิต และการทำงานวิถีใหม่ และแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน “กิจกรรมปฏิรูปที่ ๒ จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัวและเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์”	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๑๕ (ข้อ ๑๔ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจของ ส.ป.ก. ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อแก้ไขปัญหาและลดขั้นตอนการปฏิบัติงานการปฏิรูปที่ดิน

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๒๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๒ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่า ควรเป็นอำนาจของ คปก. ซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลายสาขาตามหลักวิชาการ ในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ยังมีความเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่า เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมาย เป็นผู้ใช้อำนาจทางปกครองตามระเบียบนี้โดยตรง จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้ตัวเองถือปฏิบัติอีก อย่างไรก็ตาม หากเลขาธิการ ส.ป.ก. เห็นสมควรกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันทั่วประเทศ ก็สามารถใช้อำนาจตาม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฯ ในฐานะผู้บังคับบัญชาโดยไม่จำเป็นต้องระบุไว้ในระเบียบนี้ อนึ่ง มีความคิดเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่าการกำหนดให้เลขาธิการ ส.ป.ก. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ส.ป.ก. มอบหมายเป็นผู้มีอำนาจกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ที่ดินในรายละเอียด จะเป็นการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตในเรื่องความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดต่าง ๆ ได้แก่ คำว่า "เปลี่ยนแปลงอาชีพ" เกษตรกรไม่มาแจ้ง ไม่มาโอน ไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน หรือหากกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่ทราบว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรและจะนับระยะเวลาหรือพิสูจน์อย่างไร ว่าเกินระยะเวลาที่กำหนด หรือกรณีภาคบังคับในการมายื่นคำขอจะต้องดำเนินการภายในกี่วันหลังแจ้งหรือมาแจ้งให้รู้ว่าเปลี่ยนแปลงอาชีพ สำหรับ ๑๒๐ วัน คือระยะเวลาแล้วเสร็จหลังยื่นคำขอซึ่งให้เวลาน้อยไป หรือกรณีถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินตามคำขอหมายความว่าอย่างไร เฉพาะที่ขายไป ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติและหาตัวไม่พบ หรือกรณีเจตนาให้สิทธิได้เฉพาะส่วนเฉพาะแปลงหรือไม่ หรือกรณีทายาทยังคงรับในส่วนที่ยังไม่ได้	

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	ขายได้ ส่วนขายไปแล้วส่งให้สันติสิทธิไปก่อนหรือไม่ (ผู้ซื้อจะไปรับในระเบียบ ๖๔ ต่อไปได้หรือไม่ และควรขยายความในชัดเจนเกี่ยวกับเหตุที่เกิดจากความจำเป็นการขายที่ดินอะไรบ้าง รวมถึงบทลงโทษหากเกษตรกรไม่มาแจ้งไม่มาโอนหรือเจ้าหน้าที่ไม่รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงอาชีพ	
๙. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๑๕ โดยกำหนดให้คณะกรรมการที่ คปก. แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน เป็นผู้วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ แทนผู้วินิจฉัยเดิม คือ คปก.	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒.๐๐ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เห็นด้วยในหลักการ เนื่องจากคณะกรรมการที่ คปก. แต่งตั้งขึ้นทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินเป็นการเฉพาะตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๓ และข้อ ๑๔ ของร่างระเบียบ ทำให้เกิดความคล่องตัว รวดเร็ว ในการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ให้แล้วเสร็จไปในคณะกรรมการชุดเดียวกันตามหน้าที่ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้รับการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อน ทั้งนี้ ตามข้อ ๑๕ ของร่างระเบียบเดียวกัน ซึ่งมีผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเฉพาะทางแล้ว และการตรวจสอบความชอบของหลักเกณฑ์ถือเป็นงานประจำที่ต้องกระทำสำหรับกรณีไม่ให้เกิดความล่าช้าและองค์คณะใหญ่เกินไป นอกจากนี้มีข้อสังเกตการดำเนินการตามข้อนี้ควรเป็นไปตามมาตรฐานที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน ขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการพิจารณาทางปกครอง ตามที่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กำหนด สำหรับผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่า ควรเป็นอำนาจวินิจฉัยของ คปก. เนื่องจากคณะกรรมการถูกแต่งตั้งขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะเกี่ยวกับการ	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมข้อ ๑๕ (ข้อ ๑๔ ของร่างระเบียบ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เพื่อลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานโดยเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่คณะกรรมการ ที่ คปก. แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน ในการวินิจฉัย ปัญหาเกี่ยวกับการทำประโยชน์ในที่ดินตามระเบียบนี้

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	พิจารณาวินิจฉัยยุทธวิธี กรณีการใช้อำนาจหน้าที่วินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามระเบียบนี้จึงสมควรกำหนดให้ คปก. ซึ่งเป็นผู้ออกระเบียบฉบับนี้เป็นผู้วินิจฉัย เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของ คปก. ตามข้อ ๑๙ ที่ ก า ห น ด ใ ห้ ค ป ก . มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมการบริหารงานของ ส.ป.ก. นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเห็นควรออกระเบียบฉบับใหม่ให้มีความสอดคล้องกับระเบียบ คปก. เกี่ยวกับการคัดเลือก ซึ่งจากการพิจารณาเห็นว่า ทั้งสองระเบียบมีความขัดกันในบางประเด็น	
๑๐. ความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างระเบียบทั้งฉบับ	ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๐๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๐.๓๑ เห็นด้วยกับร่างระเบียบในภาพรวมทั้งฉบับ โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เห็นด้วยในหลักการ แต่ยังมีข้อสังเกตประเด็นเกี่ยวกับ การกำหนดค่านิยาม ซึ่งอาจขยายความครอบคลุมไปถึงบุคคลภายนอกมากเกินไป และในข้อ ๗ (๑) ควรที่จะคงหลักการเดิม เนื่องจากเนื้อความตามที่แก้ไขใหม่เป็นการเปิดช่องให้เกษตรกรซื้อขายที่ดิน ไม่มีบรรทัดฐานการใช้ดุลพินิจให้ความยินยอม นอกจากนี้ ข้อ ๘/๑ และข้อ ๑๕ ควรกำหนดให้สอดคล้องกับระเบียบ คปก. เกี่ยวกับการคัดเลือก ข้อ ๑๒ คือ ๑๘๐ วัน และให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายสามารถขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็น รวมถึงข้อ ๑๑/๑ (๒) เห็นว่าอาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น กรณีเกษตรกรซึ่งจะเป็นคู่สมรสในอนาคตถือครองสิทธิที่ดินของตนที่ได้รับมาจากบิดามารดามาก่อน แล้วตามสิทธิไม่เกิน ๕๐ ไร่ ต่อมาได้สมรสกันพอรวมกันแล้วเกิน ๕๐ ไร่ จะเกิดปัญหาถ้าต้องสั่งให้คืนสิทธิ ในส่วนที่เกินจะไม่เป็นธรรมกับเกษตรกร หรือกรณีที่ทายาทได้รับมรดกสิทธิต่อบิดาหรือมารดา หรือคู่สมรสรับมรดก	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการร่างระเบียบทั้งฉบับ โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ เป็นการปรับปรุงระเบียบให้เป็นไปตามอำนาจและหน้าที่ของ ส.ป.ก. ในการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อให้สอดคล้องกับ สภาพสังคมโดยคำนึงถึงเป้าหมายในการจัดที่ดิน ความต้องการของเกษตรกร การให้เป็นธรรม เพื่อให้สิทธิในที่ดิน มีส่วนเกื้อหนุนสภาพความเป็นอยู่ในภาคเกษตรกรรมเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	สิทธิต่อจากสามีหรือภริยา หากที่ดินที่บิดามารดา หรือคู่สมรสได้รับสิทธิตามหนังสืออนุญาตไว้แล้วของเดิมเกิน ๕๐ ไร่ หากในชั้นบุตรที่ขอรับมรดกสิทธิในที่ดินต่อจากบิดามารดา หรือคู่สมรสของผู้ตายได้รับสิทธิลดลงจากเดิมคือไม่เกิน ๕๐ ไร่ และส่วนที่เหลือต้องถูกสั่งให้สิ้นสิทธิ จะเกิดปัญหาในทางปฏิบัติงานและขาดความเป็นธรรมแก่ทายาท หรือคู่สมรสผู้ขอรับมรดก สำหรับผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙.๖๙ ไม่เห็นด้วยกับร่างระเบียบในภาพรวมทั้งฉบับ โดยมีความคิดเห็นสรุปว่าควรออกระเบียบฉบับใหม่ให้มีความทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ปฏิบัติมากกว่าการกำหนดโทษ ซึ่งจริงแล้วควรยกเลิกการสั่งให้สิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน แต่กำหนดให้บุคคลที่ฝ่าฝืนเข้ามาอยู่ในเงื่อนไขที่ ส.ป.ก ได้ประโยชน์ เช่น การเช่า หรือนำเงินเข้ากองทุน ส.ป.ก. เพื่อการพัฒนาพื้นที่ที่มีอย่างยั่งยืนและผู้ครอบครองได้ประโยชน์สูงสุด ยกเว้นที่ดินตกไปอยู่ในมือนายทุนควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจน นอกจากนี้ หากแก้ไขระเบียบให้เปลี่ยนมือได้ ก็ไม่ควรกำหนดหน้าที่ข้อ ๗ (๑) ตามเจตนารมณ์คุ้มครองที่ดิน (ลดความเหลื่อมล้ำ หรือเพิ่มความเหลื่อมล้ำ) และมีความเห็นส่วนหนึ่งเห็นว่า ร่างข้อ ๘ มาตรฐานต่ำกว่ากฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองอาจมีประเด็นความชอบด้วยกฎหมาย และการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ยังแสดงเหตุผลไม่เพียงพอ	ขนาดการถือครองที่ดินเป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘